

Miroslav Koval
RYTMY TKÁNĚ PŘÍRODY
• 12. 4. – 15. 5. 2017 •

Miroslav Koval

Narozen 26. 11. 1944 v Havlíčkově Brodě.

1960–1963 vyučen v oboru Lučebník chemických provozů.

1963–1965 maturita při zaměstnání; Kaučuk Kralupy, pivovar Litoměřice.

1965–1971 AVU Praha, malířský ateliér profesora Františka Jiroudka.

Od roku 1971 žije v Sobotíně, kde do roku 1981 spolupracoval se sochařem Jiřím Jílkem.

Vystavuje od roku 1974, samostatně od roku 1981.

Je hostem kostelecké Výtvarné společnosti Kruh a Spolku olomouckých výtvarníků.

Zastoupen v soukromých i veřejných sbírkách.

Od listopadu 1994 je dramaturgem Galerie Jiřího Jílka v Šumperku, kde už připravil asi 270 výstav autorům různých generací, většinou včetně doprovodných textů k nim.

Kresby, 2016, tuš, papír, 14,5 x 21 cm a průsvity, 1999 a 2005, tisk, papír cca 35 40 cm

RYTMY TKÁNĚ PŘÍRODY

Kreslím od nepaměti svých čtyř-pěti let a platím za to ztrátou původní levorukosti; kreslení ale zůstalo mou první přirozeností. Na co se mlhavě pamatuji, je místo u okna a komínky kreseb ve skříňce pod mycím stolem. Všechno vzal následný času běh. Po sedm dalších – padesátých let náhradního domova

mi nebyly dostupné výstavy ani knihy o umění a nebylo nikoho, kdo by poradil. Příroda zjevně už tehdy narušená, uvnitř v jádru ale panenská, byla jediným vzorem i mistrem. Je mi dodnes čímsi až posvátným a výhradním pramenem veškeré malby, kresby i pozdějších fotografií.

Mých krajin je víc, ale v paměti splývají; pár letmých setkání s mořem a nesmírností ruské stepi je doplňuje. Rodnou Vysočinu sotva znám a z prvního litoměřického období zbyly cary vzpomínek. Mírná krajina oblých tvarů a malých vzdáleností, protkaná údolím Sázavy, byla tak kdesi na samém prahu jejich hlubšího poznávání. Spolu s návratem do Litoměřic k ní přibyla monumentalita Labe, vlídná samota liduprázdných sadů, valů čedičových hrází a sutí Českého Středohoří, slunných strání prostoupených melancholií podzimních šípků, trnek, hlohů a bezů; později hory a lesy daleko chladnější jesenické krajiny vleklých zim – a v ní zahrada za oknem; potok, topol a kopec za ním; trávy, plody a listoví stromů ve větru... to všechno je úplností, které nic nechybí.

Malbu i fotografii jsem (tu s nástupem digitálu) opustil a vrátil se ke kresbě, podobně malé jako byla na počátku. Není zavazujícím konceptem, ale trvalou otevřeností. Nijak nesouvisí s dobovými trendy a už vůbec mi nejde o sebezprosažení; zůstávám stranou a nezrcadlím se v ní. A ani krása není jejím cílem, ale projevením řádu v míře přiblížení se k němu. Moje kreslení je rytmickým střídáním vlastní vůle a podvolení se tomu, co samo z kresby vychází. Někdy mě hned na začátku zastaví, a nechám ji pak vzdušně jednoduchou, jindy si naopak zahušťování vnutí a podobá se malbě. Linie jsou její kostrou, měkká hmota je obrůstá. Proces plyne nejsnadněji s volně odpoutanou myslí a sám se v danou chvíli ukončí. Kresba nevzniká vždy najednou; nechám ji uležet a většinou se k ní znovu vracím. Je ale neopakovatelná; už i nepatrný posun v důrazu, v posílení, ubrání či zakrytí některého z jejích prvků ji zásadně promění. Je způsobem doptávání se po rytmické skladbě prapůvodních tvarů účelem nespoutaného řádu přírody a každodenním novým pokusem o přiblížení se k němu – potvrzením si, že ještě vidím a cítím... že ještě jsem. Je životní nezbytností, posledním útočištěm. Zmatky světa do ní nepouštím.

Stejně jako názvy, sotva orientační, je i téma jenom přibližně vymezené a v průběhu času se úží. Tíhne k detailu přírodních tkání, míří k jednoduchosti. Kdysi dávno to byla krajina viděná z jednoho místa. Jejím procházením zdůvěrnělá, měnila se v dějiště časových proměn a rovnocenného prolínání velkého s malým. V tušení obecného řádu dohledával jsem se jakési anatomie jejího sebe-utváření. Víc než povrch těles vábilo mne vcítění se do procesů proudění životodárných sil. Cestu mi otevřela voda, bez nádoby beztvará, ale nekonečně tvárná. Hmatatelně potvrdila známý výrok, že stejně jako ona „teče“ všechno: i tráva ve svém růstu a vlání, že zkamenělou vlnou jsou tvary kopců a ustavičným pohybem je prostoupena veškerá příroda, včetně nás samých, těla i mysli, obrazů a vzpomínek ve vrstvách paměti. Proto dávno mým tématem není cosi jasně pojmenovaného, ale všudypřítomně celistvý řád světa jako takový. Jednolité hymnus členění živé hmoty v prostoru.

Kreslím – a na papíře se z vrstev paměti i z podnětů nadohled živě přítomné přírody samovolně rodí její tvary. Nechávám je zrát. Třídím; hodně vyřazuji a zkouším znovu. Něco zůstává. Fotografie a fotogramy kresby na výstavě doprovází a snad je i ozřejmují; svým obsahem byly jejich paralelou.

Miroslav Koval

Miroslav Koval vede Galerii Jiřího Jílka v Šumperku, bydlí a tvoří v nedalekém Sobotíně. Obě místa pro něj asi znamenají i určitý kontrast.

Jako kurátor galerie představuje mnohé současné umělce, kteří by patrně jinak do Šumperku nezavítali. Uspořádal již asi 270 výstav a frekvence jejich střídání je obdivuhodná. Každý měsíc pořádá Miroslav Koval jednu autorskou výstavu, připravuje pro ni sám texty o tvůrcích a každá je doprovázena malým katalogem. Záběr, kterému se v galerii věnuje, není regionální a objevují se zde jména z mnoha míst Čech a Moravy. Z Pardubic tady mimochodem vystavovala např. v roce 2015 Vladana Hajnová, v loňském roce Alva Hajn a v roce 2012 jsem měl čest tu vystavovat i já.

Připravovat autorské výstavy v měsíčních cyklech s celým provozem okolo je úctyhodný kus práce. Zároveň je to, jak sám vím, činnost v současném situaci veskrze donquijotská, nevděčná a může jí dělat jen člověk, kterému přináší uspokojení, protože to je nejspíš ta jediná odměna.

Dům v Sobotíně, kde Miroslav Koval bydlí, je oproti tomu místem klidu a soustředění. Žijí tu společně se ženou Anežkou. Oba se věnují vlastní výtvarné práci, ale každý se ubírá svou vlastní cestou.

Z oken jejich domu je uklidňující pohled do okolní přírody, žijící ve zdánlivě stejných cyklech ročních období, která je však pro tvůrce Kovalova naturelu pokaždé nová. Přináší nekonečné variace obrazů. Jak sám píše v doprovodném katalogu: „Příroda, zjevně už narušená, uvnitř v jádru ale panenská, mi byla jediným vzorem a mistrem.“

Zde vystavené kresby jsou nejčastěji velkými detaily vybranými po soustředěném pozorování a letitém cviku nacházející skryté rytmy. Přistupuje k nim s pokorou a je si vědom významu každého tahu, který může výsledné působení zcela změnit. Kresby na výstavě jsou bez nejmenší pochyby výběrem z rozsáhlejších kresebných cyklů.

Nějaký čas pracoval paralelně také s fotografií a technikou fotogramu. Jeho fotografie jsou svébytnými obrazy, ale můžeme je vnímat i jako skici k pozdějším kresbám. Fotogramy, přesněji řečeno průsvity, vznikaly vkládáním různých listů, šupin nebo i řezů přírodními strukturami do zvětšovacího přístroje namísto filmu. Jsou tedy zvětšenými obrazy přírodního mikrosvěta. Výtvarná kvalita je tu zesílena přirozenou vlastností fotografického materiálu zobrazovat prosvětlené předměty v negativu a samozřejmě také autorským výběrem.

Fotografii Miroslav Koval opustil s nástupem digitální techniky. Opustil ale i malbu a věnuje se výhradně kresbě. Některé jeho kresby jsou zkratkovitým vyjadřováním až jakousi kaligrafií, jiné se přibližují malbám. Nehledá žádný kontext se současnou výtvarnou scénou. Také proč? Sám svoje téma a výtvarné směřování dávno našel a svou práci vnímá jako stále otevřenou cestu. Jeho dílo vzniká z vnitřní potřeby vyjádření a nekonečné inspirace přírodou a jejím řádem, který jednotlivý lidský život přesahuje.

Jan Adamec